

Eessõna 2023. aasta konkurentsipoliitika aruandele

Margrethe Vestager, juhtiv asepresident ja konkurentsivolinik

Tehes kokkuvõtet kõigest 2023. aastal toimunud, on raske lahutada meie saavutusi kriisi jätkuvast mõjust. Ülemaailmsele pandeemia järgnes kohe sõda Ukrainas ning mõlema mõju on endiselt tunda. Seetõttu peab Euroopa Komisjon jagama oma tähelepanu ühelt poolt kriisimeetmete jätkamise ja teiselt poolt pikaajaliste poliitikaeesmärkide edendamise vahel.

Õnneks suutsime nii konkurentsipoliitikas kui ka muudes valdkondades teha mõlemat. Kriisi tõttu oli ka see aasta riigiabi kontrolli seisukohast erandlik, sest COVID-19 ajutise kriisiraamistiku ning Venemaa Ukraina-vastase rünnaku tagajärjel loodud ajutise kriisi- ja üleminekuraamistiku alusel võeti vastu enam kui 200 otsust. See lisandus juba niigi tihedale riigiabi tegevuskavale – kokku võeti vastu üle 600 otsuse.

Monopolide- ja kartellidevastase võitluse valdkonnas oli samuti palju tööd. Komisjon võttis vastu viis otsust, esitas kuus vastuväidet ja korraldas seitse etteteatamata kontrolli. Siia kuuluvad mitu märgilise tähtsusega otsust, näiteks *Intelile* määratud trahv arvutiprotsessorite turgu valitseva seisundi kuritarvitamise eest, ja esimene kartelliotsus kaitsesektoris.

Ühinemiste kontrolli valdkonnas oli aasta kriisist põhjustatud ühinemiste ja ülevõtmiste arvu suurenemise tõttu pingeline. Aastal 2023 võttis komisjon vastu 333 ühinemisotsust, kusjuures neist 271 kiideti heaks lihtsustatud menetluse teel. Komisjon sekkus 11 kavandatud omandamisse ning keelas ühe kavandatud ühinemise, *eTraveli* omandamise äriühingu *Booking* poolt. Märkimisväärne on Illumina/GRAILi juhtum, mis hoolimata ühinemise keelamisest eelmisel aastal nõudis siiski meie tähelepanu seoses taastamismeetmetega, mille kohaselt Illumina peab tehingu tagasi pöörama.

Samal ajal jätkas komisjon ametiaja alguses, aastal 2019 seatud poliitiliste prioriteetide elluviimist. Digiülemineku puhul on pandeemia protsessi üksnes kiirendanud. Seetõttu on ELi jaoks veelgi olulisem kehtestada õige poliitika, mis tagab, et digiturud on avatud, konkurentsipõhised ja turvalised, teenides Euroopa tarbijate ja ettevõtjate huve. Ja sõltumata sellest, kas meil on kriis või mitte, mõjutavad Euroopat ja kogu maailma realselt kliimamuutused – see näitab, kui oluline on jätkata liikumist kliimaneutraalsuse suunas.

2023. aastal jätkus töö üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektidega. Tipptasemel pilv- ja servtöötamise tehnoloogiate teadusuuringute ja arenduse ning esmase tööstusliku kasutuselevõtu toetamiseks kiideti heaks 1,2 miljardi euro suurune riigiabi, mis hõlmas seitset liikmesriiki ja 19 ettevõtet, sealhulgas väikesi ja keskmise suurusega ettevõtjaid. Need murrangulised projektid võimaldavad teha suuri edusamme andmetöötlustehnoloogiates ja nende positiivne mõju kandub üle kogu ELile.

Roheülemineku puhul ei ole konkurentsipoliitika loomulikult Euroopa Komisjoni peamine töövahend. Siiski on sellel oluline roll ELi CO₂ heite mõjutamisel. Aastal 2023 toetati ajutise kriisi- ja üleminekuraamistiku kohase riigiabiga mitmel moel ELi CO₂ heite vähendamise ja kliimaalaseid pingutusi. Eelkõige toetati Euroopa terasetööstuse üleminekut rohelisele vesinikule, edendati meretuuleenergiat ning aidati söekaevureid, kuna EL vähendab fossiilkütuste kasutamist. Komisjon avaldas ka uued horisontaalse koostöö suunised, milles selgitati, kuidas ettevõtjad saaksid seaduslikult koostööd teha, et oma sektoris keskkonnaseisundit parandada.

Aastal 2023 tehti olulisi edusamme ka digiturgude määruse ja välisriigi subsiidiumide määruse valdkonnas. Digiturgude määruse puhul määras komisjon pääsuvalitsejaks kuus veebiplatvorme, mis ühendavad endas kokku 22 põhiplatvormiteenust. Kuna pääsuvalitsejad peavad järgima kõiki määruses esitatud kohustusi ja keeldusid, toob see tarbijatele ja teenuste ärikasutajatele kaasa rohkem valikuid ja suurema vabaduse.

2023. aastal hakati kohaldama ka välisriigi subsiidiumide määrust. See määrus aitab konkureerida võrdsetes tingimustes ettevõtjatega, kes saavad toetusi väljastpoolt ELi. Komisjonil on nüüd volitused neid toetusi uurida, tagamaks, et need ei moonuta ühtset turgu. Vajaduse korral saab komisjon võtta asjakohaseid meetmeid – need võivad olla trahvid, parandusmeetmed või isegi tehingute blokeerimine.

Kõik see lisandub meie jätkuvalle tööle menetluste ja õigusnormide ühtlustamiseks, tagades, et need vastavad tulevastele väljakutsetele. Kuigi juba 2023. aastal oleme pidanud rabama mitmel rindel, et reageerida kriisidele ja viia ellu meie poliitilisi eesmärke, tean, et tööst ei tule meil ka edaspidi puudu. Oleme seni siiski näidanud, et oma konkurentsieeskirjade jõustamisel suudame olla tõhusad ja järjepidevad.

Me oleme valmis.